

WWF

MAGAZIN

2016/2

Újjáéled az Ó-Dráva holtág

25 éve természeti kincseink védelméért

KÖSZÖNTŐ

Kedves Olvasó!

Elhivatottságot az ember nem választ – az találja meg az embert; és általában nem az egyszerűbb utat hozza magával. A természetvédelem hivatás: összetett a probléma, hatalmas kihívás, de fantasztikus érzés, ha sikereket érünk el, és szerepet kapunk egy élőhely megmentésében, egy jogszabály természeti érdekek mentén történő formálásában, egy állatfaj megővésében. Minket ez az elhivatottság hozott a WWF-hez.

A 2016-os Élő Bolygó Jelentés, amelyet a WWF Magyarország 25. születésnapján mutattunk be, jól mutatja a kihívás mértékét: a gerinces fajok populációi 58%-ban, az édesvizekben megfigyelt populációk 81%-ban csökkentek az 1970-es adatokhoz képest. Ennek oka az emberi környezetrombolás és a természeti környezet túlhasználata, ezért a megoldást is az embereknek kell megtalálni. Ebben vállalunk mi is szerepet. Az elmúlt negyed században számtalan eredményt sikerült elérnünk partnereinkkel együtt – mégis, a jelentésből látszik, hogy itthon is rengeteg feladat vár ránk, és rohamosan fogy az idő, ami alatt ezeket megtehetjük.

Össze kell fogunk, ha szeretnénk, hogy a jövő generációi is részesüljenek a tiszta levegőből, az ivóvízből, a termőföld adta egészséges élelmiszerekből, és mindabból, amitől az emberiség egészsége és boldogulása függ. A WWF Magyarország a következő 25 évben is egy olyan jövőért dolgozik, ahol ember és természet harmóniában él egymással. Ehhez azonban mindannyiunkra szükség van, ez csak együtt lehetséges!

Sipos Katalin,
a WWF Magyarország igazgatója

TARTALOMJEGYZÉK

Hírek	4	Formálódik a határokon átívelő bioszféra rezervátum	21
(Még) Élő Bolygó.....	5	Csoda a Selmeci hegyekben	23
Negyed évszázad nyomai	8	Interjú: Az Ó-Dráva kincsei és lehetőségei.....	24
Fókuszban: Újjáéled az Ó-Dráva holtág.....	12	Holtágaink sorsa rajtunk is múlik!.....	26
Érdők a szárazföld és a víz határán.....	18		

Impresszum

Szerkesztő: Joó Zsófia
Címlapfotó: Goran Safarek
Közreműködők: Antal Alexa, Bódis Pál, Gálhidy László,
Gruber Tamás, Joó Zsófia, Sipos Viktória, Zanin Éva

wwf.hu
facebook.com/wwfhungary
youtube.com/wwfmagyarorszag

A 2016/II-es WWF Magazin az Ó-Dráva LIFE+ projekt (LIFE13NAT/HU/000388) keretében jelenik meg.

A természetnél karácsonykor sincs menőbb!

Választásoddal nem csak egy magas minőségű, menő grafikával ellátott deszkával lephetsz meg valakit karácsonyra, hanem fontos lépést tehetsz a természeti értékeink megőrzéséért.

A deszkalap árának 25 százalékát a WWF Magyarország természetvédelmi munkájának támogatására fordítjuk, így minden egyes Designed By Nature lap hozzájárul az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez, és a hazai erdei élőhelyek megőrzéséhez.

wwf.hu/panda-bolt/gordeszkak

CIFUS

VESZÉLYBEN A VÁNDORMADARAK PIHENŐHELYE!

© FOTÓ: DIEGO LOPEZ / WWF

A WWF 2016-ban göröcső alá vette Világörökségi helyszíneink helyzetét, mivel ezek a védett, ikonikus élőhelyek jelentik a Föld természeti értékeinek színe-javát.

A kutatás alapján készült jelentés szerint a dél-spanyolországi Doñana Nemzeti Park komoly veszélyben van.

Európa legnagyobb kiterjedésű természetvédelmi területe – amelynek alapításában a WWF aktív szerepet játszott – 170 000 ember megélhetését biztosítja, és az európai vándormadarak millióinak kiemelt pihenőhelye. A Natura 2000 védettségű vizes élőhely több mint 4 000 fajnak ad otthont, köztük a világ legritkább macskaféléjének, az ibériai hiúzának is. A terület ugyancsak értékes gazdaságilag, hiszen Spanyolország évi 400 millió euró árbevételt generál eper exportjának 70%-a innen érkezik.

Doñana mégis komoly veszélyben van. Több mint 1000 illegális kút, 3000 hektár illegális farm, tervezett bányászat és földgáz-kitermelés, és a Guadalquivir folyó kotrása is okozhatja a páratlan élőhely kiszáradását, pusztulását.

A WWF ezért nemzetközi petícióval sürgeti a spanyol kormányt a káros folyamatok azonnali felszámolására.

A petíció aláírásával most Te is tehetsz a Doñana vizes élőhely megmentéséért: bit.ly/Doñana_veszelyben

A LEGNAGYOBB CSOBBANÁS

Július 10-én ismét ugrott Magyarország! A 11. alkalommal megrendezett Nagy Ugráson a WWF felhívására 8 megyéből 16 település jelentkezett – így a régió országai közül hazánk rendezte a legnagyobb csobbanást.

A több mint egy évtizedes múltra visszatekintő esemény mára egy inspiráló, és tömegeket megmozgató kezdeményezéssé nőtte ki magát. A Nagy Ugrás Európa szerte hitelesen képviseli az élővizek védelmének fontosságát, sikeresen szimbolizálja az élő folyók iránti társadalmi elköteleződést.

Tavalyhoz hasonlóan idén is egyedi, kreatív, helyi ugrások szervezésére hívtuk ki a településeket. A lelkes ugrók hatalmas lendülettel mutatták meg, számukra mekkora értéket képviselnek élővizeink. A Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum területén található Heresznye a Nagy Ugrás apropóján még az idei Dráva Félmaraton is az „Európa Amazonasa” kezdeményezés emléknapjának szentelte! A kihívást végül a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Törökszentmiklós nyerte; a csobbanó csapat tavasszal a WWF Magyarország egyik projekthelyszínére látogathat el.

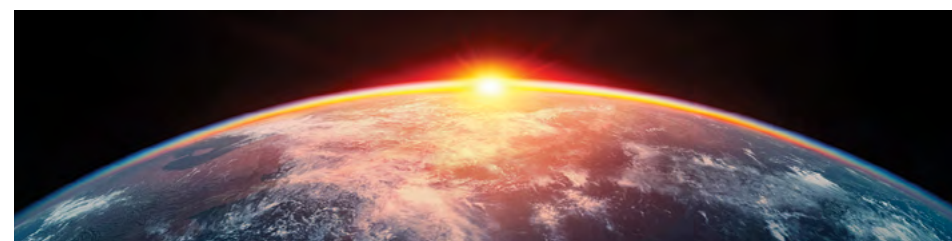
A Duna, a Dráva, a Tisza, a Szamos, a Sajó, a Túr, a Lajta, a Séd és a gyermelyi vízfolyás megünneplésével a települések egyértelművé tették: fontosnak tartják vizeink egészségét!

© FOTÓ: FELES BENCE

(MÉG) ÉLŐ BOLYGÓ

A WWF két évente közreadott Élő Bolygó Jelentése átfogó képet nyújt az élővilág sokszínűségének változásairól, és a bolygó biodiverzitásának általános egészségi állapotáról. Miközben megvizsgálja az emberi tevékenység és az éghajlatváltozás hatásait, felvázolja azokat a megoldásokat is, amelyek segítségével a döntéshozók felkészültebb és bölcsőbb döntéseket hozhatnak a Föld erőforrásainak fenntartható használata érdekében.

A 2016-os jelentés riasztó adatokat közöl: a Föld gerinces fajainak populációi 58%-kal szorultak vissza, az édesvizekben megfigyelt populációk 81%-os csökkenést mutatnak az 1970-es adatokhoz képest.

© FOTÓ: BJORN HOLLAND-GETTY IMAGES

**STRATÉGIÁINKAT
ÉS DÖNTÉSEINKET
EGY EGYSZERŰ
ALAPELVNEK KELL
VEZÉRELNIE:
EGYETLEN
BOLYGÓNK VAN,
ÉS ANNAK
TERMÉSZETI
TŐKÉJE VÉGES**

EGYETLEN BOLYGÓ SZEMLÉLET

A XXI. század kettős kihívás elé állítja az emberiséget: fenntartani a természetet annak sokféle formájában és funkciójában, valamint igazságos otthont teremteni az emberek számára ezen a véges erőforrásokkal rendelkező bolygón. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai egyesítik azokat a gazdasági, társadalmi és ökológiai szempontokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az emberiség fennmaradjon az „antropocén” (lásd keretes írásunkat) korban. Ezek mind összefüggenek egymással, ennek megfelelően integrált módon kell hozzájuk viszonyulni. Továbbá a fejlődési stratégiáknak, gazdasági modelleknek, üzleti modelleknek és az életstílushoz kapcsolódó választásoknak mind egy alaptétel elfogadásán kell alapulniuk: csak egy bolygónk van, amelynek természeti tőkéje véges.

A számok nem kecsegtetőek. 2016-ban az Élő Bolygó Index 58%-os csökkenést mutat – 1970 óta a Föld állatfajai ennyivel szorultak vissza. Ezen belül a szárazföldi fajok populációjánál 38, az édesvíziéknél 81, a tengeriekéknél pedig 36%-os visszaesés figyelhető meg. Globálisan jelenleg 1,6 Földnek megfelelő erőforrást fogyasztunk, pedig csak ez az egy bolygónk van.

Az emberi tevékenység bolygónk ökológiai lehetőségeinek és teljesítőképességének határait feszegeti.

A WWF „Egyetlen Bolygó Szemlélet”-e jobb gyakorlatokat javasol a természeti erőforrások használatára és elosztására, hiszen bolygónk ökológiai lehetőségeiből és teljesítőképességéből indul ki. Ez a szemlélet segítheti a Föld országait abban, hogy megvalósítsák fenntartható fejlődési céljaikat az egyéni kezdeményezések, a vállalati tevékenységek, és a kormányzati szabályozás összehangolásával. Így jöhet létre egy globálisan fenntartható társadalmi-természeti rendszer.

A XX. század közepétől az emberi tevékenység olyan mértékben nőtt, amely komoly negatív hatással van az emberiség számára szükséges természeti erőforrások megújulóképességére és elérhetőségére. A Nobel-díjas Paul Crutzen és más kutatók szerint a holocén korból átléptünk egy új földtörténeti korszakba, az „antropocén” korbba. Az „antropocén” során az éghajlat rohamosan változik, az óceánok savasodnak, és egész életközösségek tűnnek el – mindez csupán egy emberöltőnyi idő alatt. Számos faj jövője vált és válik kérdésessé. Nemcsak a vadon élő növények és állatok vannak veszélyben, hanem az emberek is fokozatosan a romló természeti környezet áldozatává válnak. Az éghajlati és más előrejelzési modellek is azt mutatják, hogy ha nem cselekszünk, a Föld egyre kevésbé lesz alkalmas arra, hogy otthont adjon modern, globalizált társadalmunknak.

HA NEM CSELEKSZÜNK, A FÖLD EGYRE KEVÉSBÉ LESZ ALKALMAS ARRA, HOGY OTTHONT ADJON NEKÜNK

A vállalatok számára az „Egyetlen Bolygó Szemlélet” a hosszútávú működést és a fennmaradást biztosítja. A rövidtávú és technológia-specifikus vállalati stratégiák hosszútávon okoznak problémát, illetve átruhazzák a kockázatot másokra.

Akkor hozunk jó döntést, ha az élelmiszer, az energia és a víz mindenki számára elérhető, valamint a Föld biodiverzitása, és az ökoszisztéma ellenálló-képessége is fennmarad. A rugalmas és alkalmazkodó természeti környezet képes arra, hogy kezelje a hirtelen és extrém hatásokat is, és hosszútávon nyújtja azokat a szolgáltatásokat, amelyek az emberiség számára nélkülözhetetlenek. Ilyenek az ivóvíz, az élelmiszer, az energia.

Szerző: Zanin Éva

Olvasd el magyarul az Élő Bolygó Jelentés összefoglalóját!

NEGYED ÉVSZÁZAD NYOMAI

A WWF hazai fennállásának 25. évfordulóját ünnepli idén. A negyed évszázados időszak számos természetvédelmi eredményt hozott, amelyek szinte észrevétlenül kerítették hatalmukba mindazon kollégáinkat, partnereinket, önkénteseinket és követőinket, akik velünk kapcsolatba kerültek. Mára több mint 100, sikerrel megvalósított természetvédelmi projekttel a hátunk mögött, és 20 munkatárssal az oldalunkon töretlen elkötelezettséggel dolgozunk célunk megvalósításáért.

A KEZDETEK

A CSÖKKENŐ BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG ÉS AZ ERŐFORRÁSOKRA GYAKOROLT HATÁSA EGY ÚJSZERŰ GONDOLKODÁST, ÉS SZÁMTALAN ÚJ MEGOLDÁST TESZ SZÜKSÉGESSÉ — MUNKÁNK SORÁN ENNEK A KIHÍVÁSNAK A MEGOLDÁSÁRA IGYEKSZÜNK VÁLASZOKAT ADNI

Az 55 éve létrejött nemzetközi WWF is számos változáson ment át az évtizedek alatt, de a legfőbb célkitűzés nem változott: egy olyan jövőért dolgozunk, amelyben az ember harmóniában él a természettel. Ennek szellemében munkálkodunk mi is itt, Magyarországon. Tevékenységünk a nemzetközi törekvésekkel összhangban áll, ugyanakkor a hazai igények alapján meghatározott célkitűzéseket követ.

A WWF Magyarország a nyolcvanas évek legvégén kezdte meg működését a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel közösen, a hazai kerecsensúlyom-állomány megerősítését célozva. Alapítványunk hivatalos bejegyzésére 1991-ben került sor.

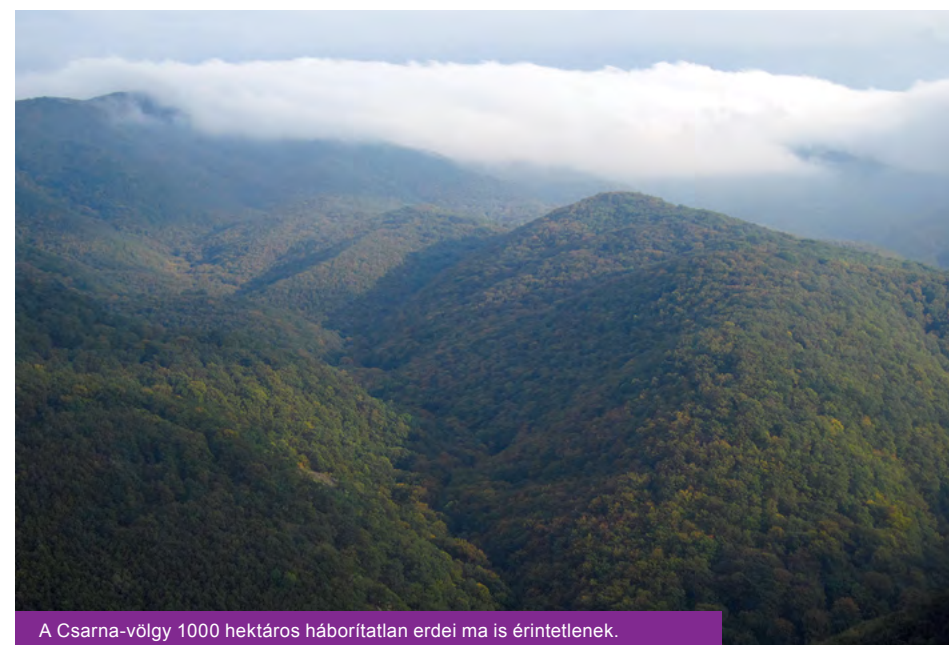
NÉHÁNY MÉRFÖLDKŐ

💡 1996-ban indítottuk útjára hód-visszatelepítési programunkat, hogy a tömeges vadászat következtében teljesen eltűnt őshonos állat ismét gazdagítsa hazánk élővilágát. Az ökoszisztéma mérnöknek is nevezett faj jelenléte azért érdekes, mert átalakítja maga körül a környezetet, ezzel létfeltételeket teremtve más élőlényeknek. A projekt 12 éve alatt összesen 234 egyedünket szabadon az ország különböző vizesélőhelyein, majd nyomon követtük a hódállomány fejlődését.

💡 Az erdők védelmében a 2009-es évben igazi áttörést sikerült elérnünk: szakmapolitikai tevékenységünknek is köszönhetően az erdőtörvény kötelezővé tette az állami erdők egy meghatározott részében a szálaló, és más folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok alkalmazását. Ez biztosítja, hogy immár 150.000 hektáron az erdők a gazdasági tevékenység folytatása mellett is alkalmasak legyenek arra, hogy élőhelyként otthont adjanak számos fajnak. 2012-ben a Csarna-völgy 1000 hektáros háborítatlan erdeiért indítottunk kampányt, amelynek köszönhetően a terület megőrizhette érintetlenségét – nem utolsósorban a benne élő hiúz örömeire.

A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK VÉDELMEVEL AZ EMBERISÉG JÖVŐJÉÉRT DOLGOZUNK

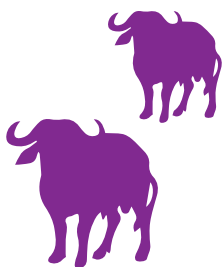

A Csarna-völgy 1000 hektáros háborítatlan erdei ma is érintetlenek.

 2003 óta foglalkozunk intenzíven a hazánkból korábban kipusztult, mára lassan visszatérő nagyragadozókkal, a szürke farkassal és az eurázsiai hiúzzal. Elsősorban a lakossági tájékoztatásban és a tudományos kutatások támogatásában vállalunk aktív szerepet, de figyelmet fordítunk az élőhely-védelmre is.

 Tiszatarjáni mintaprojektünkben egy összetett, természetvédelmi, társadalmi és gazdasági problémára dolgoztunk ki komplex megoldást. A Tisza holtágánál az invazív gyalogakáccsal borított vizes élőhelyek lakhatatlanná váltak az állatfajok, kezelhetetlenné a gazdálkodók számára. A helyi önkormányzattal közösen 2007-től kezdődően megtisztítottuk a területet, melynek jelentős részén azután energiaültetvényt hoztunk létre, amely amellelt, hogy bőségesen ellátja zöld energiával a falut, még 30 munkahelyet is teremtett és tart fenn folyamatosan. A 100 hektár helyreállított ártér fennmaradó részét pedig visszakapta a természet, ahol vízbivalyaink és szürkemaráhaink a rétek, legelők fajgazdagságát javítják.

Mottónk: egy olyan jövőért dolgozunk, amelyben az ember és a természet harmóniában él egymással

Tiszatarjában az ártéri rehabilitáció munkahelyeket teremtett

 2009-ben megakadályoztuk egy 500 MW teljesítményű szénerőmű létrejöttét a Mátrában, mellyel 3 millió tonna széndioxid kibocsátását előztük meg. Egy évre rá egy 50 MW teljesítményű szénerőmű létrejöttét sikerült megakadályoznunk Mátraterenyén. 2015-ben ezekhez hasonló szakmapolitikai tevékenységet és kampányt folytattunk: egy lignitbánya tervei megvalósítását akadályoztuk meg az Aggteleki Nemzeti Park határában a lakosság egészsége, az ivóvízbázis megőrzése és az élővilág védelme érdekében.

© FOTÓ: VASZKÓ CSABA

© FOTÓ: SIPOSS VIKTÓRIA

Iszapkotrás a Szabadság-sziget és mellékág rehabilitációja során

 2013 végén zárult a Szabadság-sziget élőhely-rehabilitációja. Az öt éves program során megtisztítottuk a Mohács melletti sziget 3 km hosszú mellékágát a lerakódott iszaptól, és megnyitottuk a víz útját elzáró kőgátat, így biztosítva a folyóból a víz utánpótlását. A halbölcsőként szolgáló mellékágba így ma olyan őshonos halfajok térhetnek vissza ívni, mint a selymes durbincs vagy a magyar bucó. A 47 hektár területű szigeten az invazív fajok visszaszorításával és hazai fajú csemeték telepítésével háborítatlanná vált ártéri erdeit újra birtokba vehették az olyan őshonos fajok, mint a hód vagy a barna kánya.

 Nagy erőket mozgattunk meg a vizeink ökológiai állapotát veszélyeztető tervek elhárítása érdekében. Ennek részeként gyakorlati példának szánva végezzük el az Ó-Dráva helyreállítását, melyről magazinunkban sok részletet és érdekességet megismerhetsz.

Szerző: Antal Alexa

Partnereinkkel közösen képesek vagyunk valódi változásokat elindítani

Célkitűzéseink elérésében akkor lehetünk igazán hatékonyak, ha együtt dolgozunk nemzeti parkokkal, természetvédelmi hatóságokkal, civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel és az üzleti élet képviselőivel, valamint a helyi lakossággal. Emellett szorosan együttműködünk a Duna-Kárpátok ökorégió más WWF irodáival, így bolgár, horvát, osztrák, román, szerb, szlovák és ukrán munkatársakkal egyaránt.

FÓKUSZBAN: ÚJJÁÉLED AZ Ó-DRÁVA HOLTÁG

A Dráva Európa egyik legváltozatosabb folyója. Az egyre fogyatkozó érintetlen, természetes élőhelyek szinte utolsó mentővára, melyet a horvát-magyar szakaszon ártéri erdők, kavics- és homokzátonyok, mellékágak és holtágak változatossága tesz egyedivé. Az egyedülálló ökológiai állapot ellenére a Drávát nem tekinthetjük szabályozatlan folyónak. A XX. századi szabályozások során sok kanyarulatát levágták, és elválasztották a víztesttől. Az egykori kanyarulatok ma mellékágak vagy holtágak, melyek vízellátása az utóbbi évtizedekben egyre romlik.

A WWF MAGYARORSZÁG ÉS PARTNEREINEK CÉLJA, HOGY BIZTOSÍTSA A HOLTÁG JOBBI VÍZELLÁTÁSÁT, ÉS JAVÍTSA AZ ÁRTÉRI ERDŐK ÁLLAPOTÁT

A folyó bal partján a leghosszabb holtág a Barcs közelében található Ó-Dráva, melyet egyszerre jellemeznek keskeny, nádasokkal és bokorfüzesekkel övezett, és széles, nyílt víztükrű szakaszok. A holtág a Dráva felől már nem kap vizet, és a bele torkolló Rinyapatak nem tudja rendszeresen vízzel ellátni a mintegy 15 km hosszú holtágat. Ez első-sorban a hosszú száraz időszakokban okoz problémát, emiatt a part menti ártéri erdő állapota jelentős romlásnak indult az elmúlt évtizedekben.

Fókuszban: Újjáéled az Ó-Dráva holtág

© ILLUSZTRÁCIÓK: BOMBAY BÁLINT

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)Vidra (*Lutra lutra*)Barna kánya (*Milvus migrans*)Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Magyar és horvát partnerek – közöttük a WWF Magyarország – egy átfogó együttműködés keretében vállalták, hogy megoldást találnak e káros folyamatra. Az EU LIFE+ Nature programjának támogatásával 2014-ben ezért négy éves munka kezdődött a holtág helyreállítására.

A projekt fő célja, hogy biztosítsa a jobb vízellátást a holtágban, és javítsa az ártéri erdők állapotát. A munka során partnereinkkel a vízszint megemelése érdekében vízvisszatartó művet építünk, ugyanis a magasabb vízszint kedvező feltételeket biztosít a vízparti erdő számára, és javítja a holtágban élő növény- és állatfajok élőhelyeinek állapotát is. A holtágat övező erdőkben őshonos fa- és cserjefajokat is telepítünk, melyek gazdagítják a holtágat kísérő galériaerdő sokszínűségét.

AZ ELSŐ EREDMÉNYEK

Javul a galériaerdők állapota

Az erdőfelújításra 15 helyszínt választottunk ki, mindenhol egyenként körülbelül 25 méter átmérőjű lékben végeztük a felújítást. Ezek a lékek a lombátorban természetes módon, pl. fák kidőlésével keletkező felnyílások – amelyet mi „leutánoztunk”. A munka során egy-egy lékbe 50-100 csemetét ültettünk. Olyan fa- és cserjefajokat választottunk, melyek vizigénye megfelel a jelenlegi, és a holtág vízellátásának javítását követően a jövőben várható talajvíz adottságoknak. Ezek az őshonos fásszárúak jelenleg hiányoznak az erdőből, jelenléttük a második lombkorona szintet és a cserjeszintet gazdagítja majd. Ültettünk tatárjuhart, rezgő nyárt, vadalmát, vadkörtét és csikos kecskerágót.

Az erdők fokozatos átalakítása, a megfelelő kezelés és az ideális fajösszetétel kedvező hatása nemcsak a változatos erdőképen, a madárállomány és a rovarvilág gazdagodásán látszik majd: tudományos adatokkal igazolhatóan is egy sokkal gazdagabb, és természetesebb erdő jön létre.

ÚJJÁSZÜLETIK AZ Ó-DRÁVA HOLTÁG

Az Ó-Dráva helyreállításának fő célja, hogy biztosítsa a holtág jobb vízellátását, javítsa az ártéri erdő változatosságát, és hozzájáruljon az európai jelentőségű élőhely fennmaradásához.

Old-Drava
life for Natura 2000

A projekterület kiterjedése összesen 176 hektár.

Az Ó-Dráva a leghosszabb, 15 km-es holtág a Dráva bal partján, Barcs közelében.

A vízellátást javító fenékküszöb a száraz hónapokban 100-120 cm-rel emeli meg a holtág vízszintjét, de nem akadályozza a holtágban élő fajok mozgását.

A megfigyelések szerint 90 madárfaj fordul elő a területen, ebből 12 fokozottan védett.

A felmérések során 17 élőhelytípust azonosítottak a kutatók.

Az Ó-Dráva partján olyan hatalmas fekete nyárfák találhatók, melyek törzskerülete akár a tíz métert is meghaladja.

Ó-Dráva holtág

A holtágtól kissé távolabb a vízállás és talajvíz viszonyokhoz alkalmazkodó fákat és cserjéket ültettünk.

A galériaerdőben 15 helyen végeztünk állományjavítást, 25x25 méteres lékekben telepítettünk csemetéket.

A holtágban összesen 15 halfajt találtak az ökológiai állapotfelmérés során.

Habár a holtág nehezen megközelíthető, mégis népszerű a horgászok körében, a vízellátás javulása számukra is fontos cél.

Felújítottunk 30 gondozatlan stéget a holtág partján, és építettünk három nagyobb, közösségi stéget is.

A projekt három magyar és három horvát partner részvételével valósul meg.

Fókuszban: Újjáéled az Ó-Dráva holtág

© FOTÓ: GRUBER TAMÁS

Az elhagyott, romos stégeket elbontottuk.

© FOTÓ: GRUBER TAMÁS

Megújultak a horgászstégek

Az Ó-Dráva partján lévő romos stégek egy részét 2015 őszén elbontottuk. Az elmúlt évtizedekben sok olyan stéget építettek és használtak, melyek válogatás nélkül kihordott építőanyagból készültek, majd elhagyásuk után romos állapotba kerültek.

Összesen több mint 30 stéget számoltunk fel, melyek helyén új horgászállások készültek, továbbá három közösségi rendeltetésű stég is épült. Ez utóbbiak jellemzően nagyobb méretűek, ezáltal alkalmazhatók kisebb csoportos bemutatók, terepi oktatás helyszínéül. Az új stégeket a horgászegyesület kezeli, és a horgászati engedéllyel rendelkezők használhatják.

Lezajlott az ökológiai állapotfelmérés

Az Ó-Dráva élőhelyeinek, szárazföldi és vízi faunájának felmérése 2015 tavaszán és nyarán zajlott. Bizonyítást nyert, hogy a kanyargó holtág igen változatos: összesen 17 élőhelytípust regisztráltak a szakértők. A felmérések után pedig elkészültek az eddigi legrészletesebb térképek a holtágról.

A kutatók a hínárnövényzetet, valamint a fűz-, nyár-, éger-, és kőrsligeteket felmérve, sajnos a jó természeti állapotot rontó, más területekről idehurcolt inváziós növényeket is találtak. Ilyen például a fehér akác, vagy az amerikai kőrís, amelyek gyorsan terjednek a holtág menti galériaerdőkben.

AZ Ó-DRÁVA HELYREÁLLÍTÁSA EGYÉRTELMIEN TARTOGAT ELŐNYÖKET A HELYIEK, A HORGÁSZOK ÉS A TÚRÁZÓK SZÁMÁRA

Kócsagok párharca.

AZ ÁRTÉRI ERDŐK FOKOZATOS HELYREÁLLÍTÁSA A ROVAR-VILÁGON IS LÁTSZANI FOG: EGY SOKKAL GAZDAGABB ÉS TERMÉSZETESEBB ÉLŐHELY JÖN LÉTRE

A vizsgált területen 90 madárfaj előfordulására derült fény, melyek közül 12 faj fokozottan védett. Jellemző a törpegém, a bakcsó, a vörös gém és a cigányréce. A hullók és a kételtűek jelenléte a vártnál szerényebb, de az emlősök közül a fokozottan védett vadmacska és vidra előfordulása is bizonyított. A halak közül a kevésbé ismert bodorka volt a leggyakoribb, emellett fogtak különböző keszegeket és sügért.

A TAPASZTALATOK HASZNOSÍTÁSA

Mivel az Ó-Dráva holtág két ország határán helyezkedik el, a terület különböző szintű természetvédelmi oltalom alatt áll. Horvát- és Magyarország 2011-ben közös nyilatkozatban tette közzé, hogy szándékukban áll a Dráva természeti értékeinek megőrzése. Ez a gyakorlatban akkor valósulhat meg igazán, ha minél több, élőhelyek helyreállítását célzó projekt indul a két ország partnerségében.

A horvát és magyar jogrend, adminisztrációs berendezkedések eltérése, a környezetvédelmi engedélyezési eljárás különbözősége nehézségeket jelent a határon átnyúló projektek előkészítése és megvalósítása során. Emiatt az Ó-Dráva rehabilitációjának tapasztalatait, a munka összehangolásának javítása érdekében tett lépéseket, a felhasználható jogi és gyakorlati eszközöket összegyűjtjük és közzé tesszük a projekt végén.

Így a megszerzett tudás nem vész el, és a tapasztalatok felhasználhatók lesznek későbbi együttműködések során – az Ó-Dráva helyreállítása kiindulóponttá, mintaprojektté válhat.

Szerző: Gruber Tamás

Tudj meg többet!

Az élőhely helyreállításának eredményeit rendezvényekkel és kampányokkal népszerűsítjük. Kövesd munkánkat a www.olddrava.com/hu oldalon, ahol a legújabb híreket és beszámolókat is megtalálod.

A VÍZSZINT SZEREPE

Az átlagos vízszint emelése kritikus jelentőségű a holtág és környezete ökológiai állapotának javítása érdekében. Az Ó-Dráva aljzata kavicsos, emiatt a talajvíz nagyon gyorsan követi a holtág vízszintjének változását: csökkenéskor nagyon gyorsan lesüllyed a környező talajvízszint is. Emiatt a galériaerdő, mely a felszín alatti vízből jut utánpótláshoz, a száradás jeleit mutatja. A holtág vízellátásának javítása tehát a környező élőhelyek számára egyszerre rendkívül kedvező és elengedhetetlen.

Az Ó-Dráva projekt (LIFE13 NAT/HU/000388) a LIFE+ program támogatásával zajlik, teljes költségvetése 833,985 euró, amelyből az EU támogatása 623,674 euró. A projekt a Földművelésügyi Minisztérium és a Coca-Cola Alapítvány társfinanszírozásában valósul meg.

AZ Ó-DRÁVA REHABILITÁCIÓJA SORÁN IGYEKSZÜNK ÖSSZEHANGOLNI AZ EMBERI JELENLÉTT A TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉSEKKEL.

ERDŐK A SZÁRAZFÖLD ÉS A VÍZ HATÁRÁN

Magyarország alföldi tájai a régi időkben ártéri erdők birodalmát jelentették az utazónak. A nagy folyókat kísérő síkságok rétekkkel és mocsarakkal tagolt erdei vadonjai páratlanul gazdag élővilágnak adtak otthont. Maradványaik ma is fellelhetők a vízfolyások mentén, de sajnos olyan veszélyek fenyegetik, amelyekkel egyelőre kevés sikerrel tudunk szembeállni. Könnyen elveszthetjük még azt a keveset is, ami belőlük megmaradt. A vizek táplálta ártéri erdők gyorsan helyre tudnának állni, de ehhez ma már emberi segítségre is szükség van.

**A WWF MAGYARORSZÁG
TÖBB PROJEKTJE
IS FOGLALKOZIK AZ
ÁRTÉRI ÉLŐHELYEK
HELYREÁLLÍTÁSÁVAL**

Az ártéri erdők legjellemzőbb sajátossága, hogy az év egy bizonyos időszakában a víz árasztja el őket. Attól függően, hogy ez 6-7 hónapig, vagy csak néhány hétig tart, esetleg nem is jelentkezik minden évben, különböző fafajok alkotják az erdőket. A folyók környéki tájképet a partokhoz legközelebb található, szürkés lombú bokorfüzesek és a mögöttük magasodó fűz-nyár ligeterdők („puhafa ligetek”) határozzák meg. A távolabbi, kiemelkedőbb szárazulatokon pedig tölgyekből, kőrisekből és szilekből álló, sűrű erdőket találunk, amelyeket „keményfa ligeterdőknek” is szoktunk nevezni.

A természetes ártéri erdők gazdag vadvilágot éltenek. Olyan nagytestű madárfajokkal találkozhatunk itt, mint a fekete gólya vagy a rétisas. Emlősök közül jellegzetes a vidra és a hód – ez utóbbit a 19. században kiirtották; csak napjainkban tért vissza ősi életterébe –, amelyhez a WWF Magyarország is nagyban hozzájárult.

Süppedős talaj, kúszónövények, hatalmas álló és kidőlt fák. Így jellemezhetjük röviden az ártéri erdőket – bár a szünogokról és a rovarvilág más, látványos tagjairól se feledkezzünk meg... Aki szeret horgászni, esetleg kenutúrák lelkes résztvevője, jól ismeri ezeket a „dzsungelszerű” erdőket, amelyek egészen mások, mint a hegyvidéken megszokottak.

**HA NEM CSELEKSZÜNK,
A TERMÉSZETES ÁRTÉRI
ERDŐK UTOLSÓ HÍRMONDÓIT
IS ELVESZÍTHETJÜK**

A gímszarvas és a vaddisznó kevésbé kötődik a vízhez, ám mégis gyakorta fordulnak elő ártéri erdőkben, ahol bőséges táplálékra lelhetnek. Az ártéri erdők vadon élő növényei, hal- és vadfajai régen fontos élelemforrásnak számítottak, különösen a középkorban, amikor még a háborúk idején is biztosították a túlélést. Később azonban a folyók szabályozása és az erdőirtások e paradicsomi világ végnapjait hozták el. Az ártéri erdők helyén ma már nagyrészt szántókat találunk, maradványaik pedig egyre romló feltételek között kénytelenek túlélni.

A folyók partjait jellemzően bokorfüzesek és fűz-nyár ligeterdők övezik.

Az árvízvédelmi töltések a keményfa ligeterdőket elszakították a folyóktól, amelyek így, az áradások megszűntével, és a talajvízszint csökkenésével napról-napra egyre szárazabbá válnak. Az ártéren maradó füzesek, nyárasok pedig túl sok vizet kapnak. Valószínű, hogy ezek a hirtelen változások is hozzájárulnak ahhoz, hogy az ártéri erdőket egyre nagyobb mértékben meghódítják a más kontinensekről származó, gyorsan terjedő fa- és cserjefajok is egy szóban, mint amilyen a zöld juhar vagy a gyalogakác. Terjedésük megállíthatatlannak látszik – ami a természetvédelem egyik legnagyobb kihívása kontinensünkön. Ha nem teszünk semmit, a természetes ártéri erdők utolsó hírmondóit is elveszíthetjük.

A WWF Magyarország azért küzd, hogy az ártéri erdők további fogyatkozása és romlása legalább a védett területeken megálljon. Több projektünk foglalkozik az ártéri élőhelyek helyreállításával, amelyhez a gépi technológiák mellett segítséget nyújtanak az őshonos legelő háziállat fajták – a szürkemarka és a vízibivaly is. Szakmapolitikai célunk nem kevesebb, mint hogy a tarvágás a síkvidéken se legyen mindenhol alkalmazható, és hogy az árvizek kármegelőzésében se az erdők levágása legyen a fő megoldás. Évek óta próbáljuk elérni azt is, hogy a nemzeti parkjainknak legyen végre fakitermeléstől mentes, „vadon” zónája, ahol az élővilág háborítatlan körülmények között fennmaradhat. Ártéri nemzeti parkjainkban – pl. a Duna-Dráva Nemzeti Parkban – erre különösen nagy szükség lenne.

Szerző: Gálhidy László

Kattints, és tudd meg, miként harcol a WWF Magyarország vízibivalyok segítségével a Tisza partjait elborító gyalogakác ellen!

FORMÁLÓDIK A HATÁROKON ÁTÍVELŐ BIOSZFÉRA REZERVÁTUM

Sokan nem is tudják, milyen bámulatos vizesélőhelyeket rejt régióink. A Magyarország délnyugati határán kanyargó Mura és Dráva hazánk legszebb folyói közé tartoznak, érintetlenség és a természeti értékekben gazdag környezet jellemzi őket. Szintén gazdag vízi világnak nyújt otthont a Duna alsó-magyarországi szakasza, mely Mohács után tovább folytatódik a szerb és horvát határ mentén. A Mura, a Dráva és a Duna ezen szakaszai Európa leg-gazdagabb összefüggő vízhálózatai közé tartoznak.

A terület vízparti élőhelyeinek megóvásáért már számos, határokon átívelő munka kezdődött – ilyen például a LIFE+ keretén belül megvalósuló Ó-Dráva holtág magyar-horvát rehabilitációs program. A most formálódó, világszinten példátékvű vállalkozás azonban az egész régiót érinti: a három folyó mentén a tervek szerint öt országon átnyúló UNESCO bioszféra rezervátum egyesíti majd a több mint 10 védett területet!

A rezervátum szerkezete

A bioszféra rezervátummá nyilvánításra javasolt terület óriási: egy körülbelül 300.000 hektáros mag- és pufferzónából, illetve egy nagyjából 700.000 hektáros átmeneti zónából áll. A magterületen, vagyis a rezervátum „ökológiai központjában” a természetes élőhelyek és a védett fajok megőrzésére, valamint a már leromlott területek helyrehozására koncentrálnak. Ennek egyik jó példája az Ó-Dráva holtág vízellátásának javítása.

AZ UNESCO HORVÁT- ÉS
MAGYARORSZÁG NEVEZÉSÉT
MÁR ELFOGADTA, A TELJES
TERÜLET KIJELÖLÉSE
AUSZTRIÁVAL, SZLOVÉNIÁVAL
ÉS SZERBIÁVAL KIEGÉSZÜLVÉ
MÉG FOLYAMATBAN VAN

Az UNESCO Bioszféra Rezervátum egy páratlan természeti értékekkel rendelkező vizesélőhelyet, egy csodálatos paradicsomot hivatott megővni.

A REZERVÁTUM TERÜLETÉT A TERMÉSZETES FOLYÓ- SZAKASZOK TOVÁBBI SZABÁLYOZÁSA, KAVICS ÉS HOMOK KITERMELÉSE ÉS ÚJ VÍZERŐMŰVEK ÉPÍTÉSE FENYEGETI, ÍGY A REZER- VÁTUM KIALAKÍTÁSA ÉLETBEVÁGÓ

A megművelt földeket és falvakat is magába foglaló ütköző zónában és átmeneti zónában a helyi közösségek és a gazdálkodók kerülnek a középpontba. Célunk, hogy ezeken a területeken a természeti erőforrásokat ne aknázzák ki túlságosan. Szerbiában és Horvátországban ezért 2016-ban az érintettek széles körének bevonásával fórumokat alapítottak, melyek feladata a bioszféra rezervátum kezelési gyakorlatának egyeztetése és összehangolása.

Az UNESCO Bioszféra Rezervátummal szemben nagy az elvárás, hogy működtetésében a helyi közösségek szerepvállalása minél jelentősebb legyen. Ennek megvalósítása érdekében arra törekszünk, hogy a többi három országban is előmozdítsuk a fórumok megalapítását. Célunk, hogy a helyi szereplőket mindenhol sikeresen és hatékonyan kapcsoljuk be a tervezési és kezelési folyamatba.

A jövő kihívásai

A Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum létrehozása a következő években jelentős mérföldkövek előtt áll. A résztvevő országoknak meg kell egyeznie az egységes területkezelési feladatokban, az újonnan csatlakozóknak a saját jelölésüket kell elkészíteniük. 2016 őszén Szerbia benyújtotta nevezését az UNESCO-hoz, Szlovéniában és Ausztriában pedig zajlik az előkészítő munka. Az évtized hátralévő részében pedig az Ó-Dráva projekthez hasonló további közös munkák kezdődhetnek, ami a helyi közösségek bekapcsolódását fogja inspirálni, és élővé teszi a bioszféra rezervátum fogalmát.

Szerző: Gruber Tamás

CSODA A SELMECI HEGYEKBE

A Svájci Hozzájárulásból megvalósuló Kárpáti Erdeink Kutatása projekt keretében hirdettük meg „A Holtfa nem halott” című pályázatunkat. A díjazott egyetemi hallgatók Szlovákiába, az Északi-Kárpátokba nyertek tanulmányutat a WWF Magyarország szakértőivel. Célunk az volt, hogy szakvezetésünk segítségével a résztvevők betekintést nyerhessenek egy természetes őserdő életébe.

A Vtacnik-i (madarasi) őserdő rezervátum egyedülálló példája a bükkös őserdőknek, egy igazi vadon. A természetvédelmi terület az 1.346 méteres Vtacnik-hegy csúcsára vezető utunk során Gálhidy László kollégámmal egymást kiegészítve mutattuk be az erdő működését és művelését. Nagy örömet okozott számunkra az, hogy a díjazott ökológus, pedagógus, biológus, erdésztechnikus hallgatók milyen érdeklődők voltak, kérdéseik néha még minket is gondolkodóba ejtettek.

A ködös, mesébe illő fák között lépcsőről lépésre bontakoztak ki az érdekes erdőképek, facsoportok, soha nem látott törzs alakzatok. Méterenként érdemes volt megállni, és megvizsgálni természet változatosságának apró csodáit. A hegy csúcsát képező bazaltkúphoz közeledve egy-egy pillanatra a kék ég is előbukkant, ámulattal néztük a környező erdők vörösbe öltözött koronáit. Visszafelé rácsodálkoztunk arra, hogy az itteni erdők szinte teljesen mentesek a vadkártól.

Szóba kerültek a környéken élő nagyragadozók, a hiúz, a barnamedve, vagy a farkasok, illetve kapcsolatuk az élőhelyükkel, és velünk, emberekkel.

Mindnyájunk számára nagy élményt jelentett ez az őserdei látogatás, reméljük, a közeljövőben alkalmunk lesz visszalátogatni!

Szerző: Bódis Pál

Hozd magad képbe!

Ismerd meg Kárpáti Erdeink Kutatása című projektünket, és az Északi-középhegységben folytatott munkánkat: karpatierdeink.hu

INTERJÚ: AZ Ó-DRÁVA KINCSEI ÉS LEHETŐSÉGEI

© FOTÓ: SIPOSS VIKTÓRIA

Interjú Csór Sándor természetvédelmi őrkerület-vezetővel, és Sipter Csanád hivatásos vadász és erdőszel, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival

Miért különleges az Ó-Dráva, miért értékes terület?

Csór Sándor: Ez a holtág sok szempontból különleges. Mások mellett

például a halvás szempontjából is, hiszen a térségben mára igen kevés maradt azokból a vizesélőhelyekből, amelyek halbölcshétként funkcionálhatnak. Az Ó-Dráva ilyen.

Sipter Csanád: Itt egy nagyon különleges élővilág alakult ki. Határfolyó lévén, az Ó-Dráván nem történt igazán jelentős emberi beavatkozás az utóbbi években, így meg tudtak telepedni olyan állat- és növényfajok, amelyek más, kevésbé nyugalmas környezetben nem fordulnak elő.

**AZ Ó-DRÁVA
KÜLÖNÖSEN
ÉRTÉKES TERÜLET,
BÁMULATOSAN
GAZDAG ÁLLAT- ÉS
NÖVÉNYVILÁGGAL**

Az Ó-Dráva helyreállítását célzó projekt keretében többek között a galériaerdőket is felújítják. A facsemeték megóvásának mik a legfőbb nehézségei?

Sipter Csanád: Küzdünk egyrészt a kedvezőtlen termőföldi adottságokkal – a sekély termőréteg alatt sóder található –, illetve ügyelnünk kell a vadállomány által okozott rágáskárra is. A felújított erdőket ezért kerítéssel vesszük körbe, hogy a csemeték kellőképpen meg tudjanak erősödni, vagyis, ahogy mi mondjuk, „ki tudjanak nőni a vad szájából”.

Az élőhely rehabilitációjának egyik fókuszpontjában a vízellátás javítása áll. Ettől rövid és hosszútávon milyen eredményeket vártok?

Csór Sándor: Úgy gondoljuk tehát, ha biztosítjuk, hogy a minimális vízszint magasabb, akkor a víztest nem melegszik fel annyira, és a halállomány túlélése is jobban biztosított.

További előny, hogy a facsemetéknek is könnyebb lesz: ha emeljük a talajvíz szintjét, az a növényzetnek is jó.

Kik élvezik majd a projekten keresztül megvalósuló változásokat? Mit jelent az Ó-Dráva rehabilitációja a horgászoknak és a helyi lakosoknak?

Sipter Csanád: A helyreállítás egyértelműen tartogat előnyöket a helyiek számára.

Régen nagyon sok horgász járt ki erre a vízterületre, akik azonban ez elmúlt években – az alacsony vízszint miatt – elpártoltak innen. Reméljük, ők visszatérnek majd!

A helyi lakosoknak az Ó-Dráva egy kikapcsolódási lehetőség, sokan kihasználják a terület csendjét. Egy kellemes túra vagy egy családi sátorozás kellőképpen kiszakít mindenkit a város zajából. Ennek ellenére az utaktól távolabb eső, nehezen megközelíthető helyeken fennmarad majd az élővilág zavartalansága.

A tájat járva mi volt a legizgalmasabb, legkedvesebb emléked?

Csór Sándor: A vidrák! Velük találkozni mindig nagy élmény. Legutóbb tél vége felé láttam pár példányt. A holtág partján kergetőztek, forogtak, jöttek-mentek. Észre sem vettem – úgyhogy felmáztam egy fára, és alaposan megfigyeltem őket.

Sipter Csanád: Nagyon sok ilyen van! Főleg, amikor az ember szeme elé madarak, emlősök kerülnek. Többször voltam már lent horgászni, és nem egy alkalommal összetalálok egy-egy hóddal. Madárfajok közül kiemelném a rétisast, de láttam üstökös gémet, halászsast, sőt vörös gémet is.

FOTÓ: GRUBER TAMÁS

FOTÓ: H. GLADER

Van kedvenc helyed az Ó-Dráva mentén?

Sipter Csanád: Van bizony! Egy helyen több hatalmas fekete nyár található, roppant méretűk mindig megragad. Lenyűgözőek!

Csór Sándor: Csanádhoz hasonlóan én is szeretem azokat a nagy nyárfákat. De annak is örülök, hogy ma már Péterhidától Barcsig el lehet kenuzni. Az csodálatos!

HOLTÁGAINK SORSA RAJTUNK IS MÚLIK!

A Dráva mellett a természetes folyamatok és a folyószabályozás miatt egyaránt fejlődtek holtágak. Ezek leghosszabbja az Ó-Dráva, melynek vízellátása a sok száz másik hazai holtágra is jellemző probléma miatt romlik: a kiegyenesített folyók medre mélyül, a hullámtér töltődik, és hiába érkeznek árhullámok a folyókon, ezek nem képesek vizet juttatni a relatíve egyre magasabban lévő egykori folyókarulatokba.

A folyók mederalakító képessége a szabályozások miatt lecsökkent, új szigetek, mellékágak, holtágak már alig keletkeznek. Emiatt kiemelten fontos a meglévők megőrzése a vízpótlás javításával, a folyótól elválasztó kőgátak elbontásával, a víz útjának biztosításával. Mindezt olyan módszerekkel kell megvalósítani, melyek a természetes folyamatokat, valamint a folyók szabad vándorlásában rejlő lehetőségeket használják fel, és minél kevesebb mesterséges, rendszeres fenntartási feladattal járó munkát igényelnek.

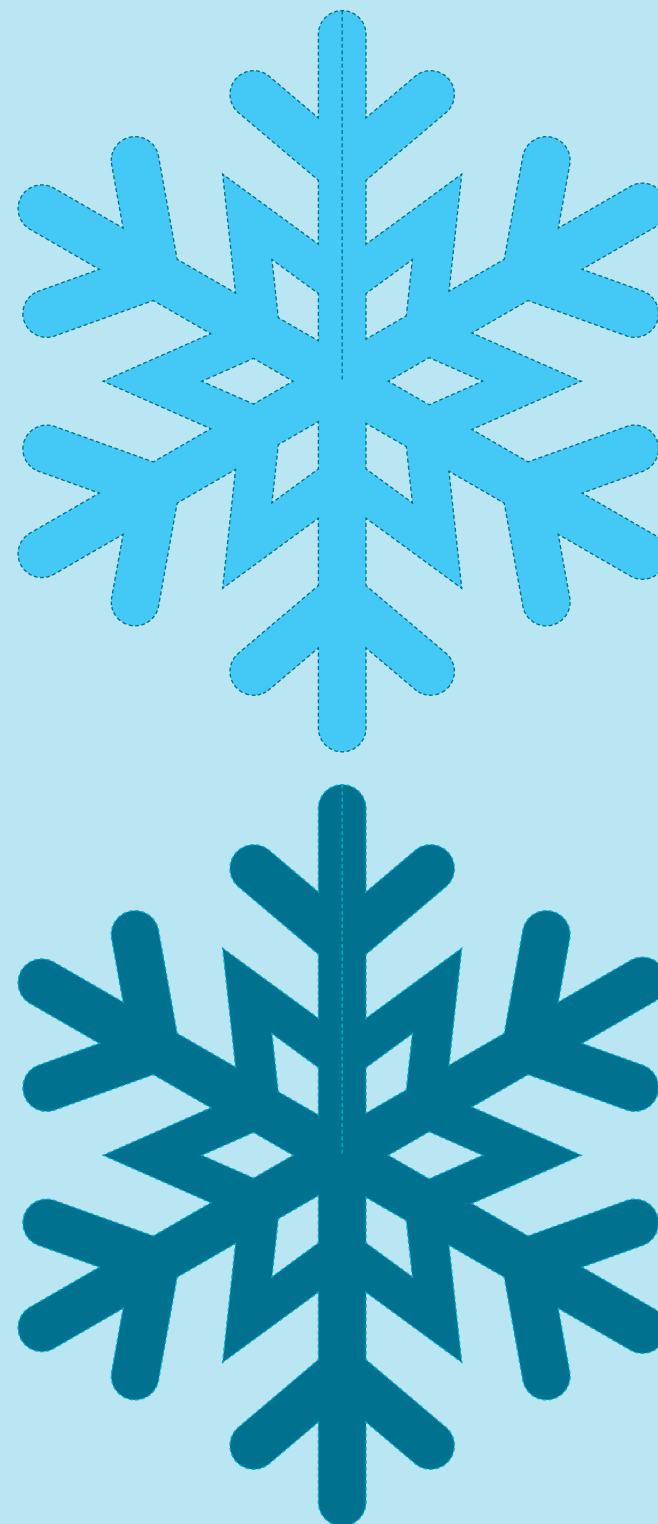
Noha folyóink, holtágaink egészségének megőrzésével szakmai szervezetek hálózata, kormányzati és szakpolitikai szervek foglalkoznak, a hétköznapi ember is felemelheti szavát vizeink védelmében! Ennek kiváló módja a WWF országos kezdeményezésén, a Nagy Ugráson való részvétel, mely során egy közös, nagy csobbanással demonstráljuk: vizesélőhelyeink, vízbázisaink fontosak számunkra. Sorsuk rajtunk is múlik – hallassuk a hangunkat!

Szerzők: Siposs Viktória, Gruber Tamás

© FOTO: GRUBER TAMÁS

HOLTÁG: AZ ÉLŐ FOLYÓNAK „HOLT” ÁGA, DE ÖNMAGÁBAN GAZDAG ÉLŐVILÁGÚ VÍZ, AMI FONTOS RÉSZ A TERMÉSZETNEK

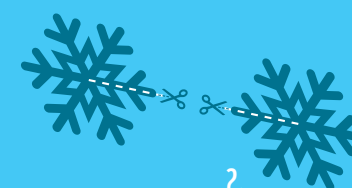

BOLDOG KARÁCSONYT KÍVÁN A WWF MAGYARORSZÁG!

Csempéssz ünnepi hangulatot munkahelyedre, autódba, vagy díszítsd karácsonyfádat ezzel az újrahasznosított, kivágható hópihével!

1. Vágd ki a baloldalon látható két hópihét!

2. A kivágott hópihéken találász egy-egy szaggatott vonalat. Ezeket pontosan a hópihe közepéig vágd el!

3. A két hópihe kivágott részét helyezd egymással szembe és az egyik hópihét fordítsd el 90 fokkal!

4. Csúsztasd egymásba a két hópihét és kész is a dísz!

EGYÜTT. A TERMÉSZETÉRT. A JÖVŐNKÉRT.

együtt lehetséges